

vaanere altid have havt en fælles offentlig Indtægt, og det bør derfor efter min Mening fremdeles vedblive at være offentlig Eiendom, hvorfra de bornholmske Indbyggere kunne have en vedvarende Indtægt. Jeg skal anføre et Exempel. Jeg sætter, at jeg testamenterede et Sogn en stor Kapital med den Bestemmelse, at Sognet selv maatte anvende den til sit Bedste, saaledes som man fandt fordeeltigt for Sognet, og Sognebestyrelsen da kom til det fornuftige Resultat, at danne deraf en Fond og kun forbruge Renterne til fælles Bedste, og denne Ordning havde været i flere Menneftalder; men der saa kom en Tid, hvor man slog op i gamle Bøger, og saae, at den var skjænket til almindeligt Brug, uden at det var bestemt, at kun Renterne skulde fordeles — skulde saa den senere Slægt, som muligens fik Hyst til at fordele Kapitalen mellem sig, være berettiget dertil? Efter min Mening kunde der ikke være Tale om, at den havde Ret dertil. Men det Samme forekommer mig at være Tilfældet med disse Udmarksjorder, der fra de ældste Tider have ligget hen til almindeligt Brug. (Nu er Fællesskabet hævet mellem Staten som Grundeier og Beboerne som Brugere; hvert Sogn har faaet sin Andeel, men denne Andeel bør ligge til offentlig Brug og ligesaa godt komme de senere Slægter som den nuværende tilgode; den nuværende Slægt har ikke Ret til at dele den mellem sig. Det er derfor min Overbevisning, at det vil være Uret, hvis det blev anderledes. De af det ærede Things Medlemmer, der have været i en Sogne- eller Kommunalbestyrelse, hvor man har havt saadanne Indtægter, der komme, saa at sige, af sig selv, enten fra Le-gater eller Sigt, ville vide, hvor behageligt det er, at man ikke til enhver Udgift skal gribe i sine Medborgeres Lomme. Derfor finder jeg, at den bedste og hensigtsmæssigste Maade er, at lade det blive Kommunens Eiendom. Alligevel kan jeg forstaae, at der kan være en Betænkelighed, og det er en smuk Betænkelighed, der har gjort sig gjældende hos Minoriteten. Jeg har selv havt denne samme Betænkelighed, navnlig af Frygt for, at Huusmændene paa den Maade ikke skulde faae saa megen Ret, som der tilkommer dem; men jeg vil henstille, om Forholdet ret vel kan ordnes

paa nogen anden Maade. Jeg har allerede henlebet Opmærksomheden paa, hvor vanskeligt det vil være at faae en Dom derfor. Var det ikke saa vanskeligt, kunde jeg ogsaa ønske, at der maatte blive en Dom for, hvorledes de Indtægter, der i sin Tid tilfaldt Kommunerne, skulde fordeles; men jeg kan ikke indsee, at der kan faaes en Dom derfor uden meget langvarige Processer, og Processer have vi havt i saa lang Tid paa Bornholm i denne Sag, at det er et almindeligt Ønske nu at faae Sagen ordnet uden Proces, ad Lovgivningsveien. Dertil kommer, at Indtægterne af disse Udmarksjorder i Almindelighed først vilde falde efter længere Tids Forløb. Naar jeg undtager 1 eller 2 Sogne, hvor man neppe vil gaae ind paa Skovplantning, fordi disse Jorder i Høiningerne ere saa belagte med Steen, at der ikke kan voxes Skov, og hvor man vil bortfæste eller sælge de andre Jorder, vil man forøvrigt overalt foretage Skovanlæg paa disse Udmarkslodder, fordi de i Regelen ikke egne sig til Andet, hvad man allerede kan bedømme efter de Priser, jeg for nævnte paa disse Jorder. Men skulde disse Jorder anvendes til Plantning, og skal man anvende den Indtægt, der kommer fra de enkelte Stykkers Bortarbefæstning, til Aar for Aar at beplante en Deel, saa vilde de Herrer indsee, at det vil være mere end en Menneftalder, inden der kommer Indtægter, og disse vilde jo saaledes først komme en silbigere Slægt tilgode, og jeg troer, at der derfor vilde være megen Uvillighed hos den nuværende Slægt til at indlade sig paa Processer for at faae Delingsforholdet loddbestemt, og jeg mener, at naar engang den Tid kommer, at der bliver Indtægter, vil Forholdet have jævnet sig meget af sig selv. For et Par Sognes Vedkommende kommer nu dertil, at man maa laane Penge til Plantningen, fordi der, saa at sige, Intet er, der er tjenligt til Bortarbefæstning. Dette Laan maa altsaa stee under Sognets Garanti, og det er Hartkornseierne, der maae forrente Kapitalen og tilbagebetale aarligt paa den. For disse Sogers Vedkommende forekommer det mig endog saa som rimeligt, at Indtægten i sin Tid ligefrem gif ind i Sognets Kasse, og paa den Maade kom Sognet tilgode, idet Hartkornseierne, som jo da vilde faae det Meste,